

El dret de la UE com a eina per a la defensa del medi ambient: vies de participació pública

Mar Campins Eritja

Facultat de Dret

Càtedra Jean Monnet de Dret Ambiental de la UE

Universitat de Barcelona

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

EUEL *Jean Monnet Chair on
European Union
Environmental Law*

Sumari

- El marc jurídic dels Tractats
- La participació pública en el procés d'adopció de normes
 - La consulta pública
 - La iniciativa ciutadana
- La participació pública en l'execució i control del compliment
 - La queixa a la Comissió
 - La queixa al defensor del Poble
 - Les peticions al Parlament Europeu
- L'accés a la justícia
 - L'accés a la justícia conforme al TUE
 - L'accés a la justícia conforme a la directiva 1367/2006/CE

- **Participació pública:** participació de persones, associacions, organitzacions o grups en el procés de preparació, execució i control de l'aplicació de la normativa ambiental
- El públic pot ser classificat:
 - Actors interessats (*stakeholders*): qualsevol persona, grup o organització amb un interès en participar en un problema, ja sigui perquè estan afectats directament o pot tenir alguna influència en el seu resultat
 - Públic: qualsevol persona, grup o organització amb un interès limitat en l'assumpte i una influència limitada en el seu resultat, però que, de manera col·lectiva, poden ser significatius

- **Art. 19.1 TUE:** El Tribunal de Justícia de la Unió Europea (...) garanteix l'observança del dret en la interpretació i l'aplicació dels tractats
- **Art. 191 TFUE:** La política de la Unió en l'àmbit del medi ambient contribueix a assolir els objectius següents: la preservació, la protecció i la millora de la qualitat del medi ambient; la protecció de la salut humana, la utilització prudent i racional dels recursos naturals, el foment, a nivell internacional, de mesures destinades a afrontar els problemes regionals o mundials del medi ambient, i en particular a lluitar contra el canvi climàtic
- **Art. 216.2 TFUE:** Els acords conclusos per la Unió vinculen les institucions de la Unió i els estats membres
- **Art. 37 CDFUE:** Les polítiques de la Unió integraran i garantiran conforme al principi de desenvolupament sostenible un alt nivell de protecció del medi ambient i la millora de la seva qualitat
- **Art. 47 CDFUE:** Tota persona de la qual hagin estat violats els drets i llibertats garantits pel Dret de la Unió té dret a la tutela judicial efectiva respectant les condicions establertes en el present article

- A nivell transversal
 - Directiva EIA (2011/92/UE i 2014/52/UE), EAE (2001/42/CE), emissions industrials-PCIC (2010/75/UE) + Conveni Espoo avaluació impacte ambiental en un context transfronterer
 - Directiva 2003/35/CE i reglament (UE) Reglament (CE) 1367/2006 + Conveni Aarhus informació, participació pública i accés a la justícia
- A nivell sectorial: mecanismes previstos en les directives específiques (aigua, aire, residus, etc.)

- **Consulta pública**

- Comissió
- Proposta legislativa
- Actors interessats i públic (ciutadans, entitats públiques i privades, ONGs)
- Diferents nivells de participació (experts, actors interessats, ciutadania)

- Exp. avaluació de la directiva de seguretat mar endins (explotació gas i petroli) (2013/30/UE); avaluació de la directiva sobre tractament de les aigües residuals urbanes (91/217/CE)
- https://ec.europa.eu/info/consultations_en

• Iniciativa ciutadana europea

- Actors interessats i públic (1 M signatures d'al menys 7 Estats membres)
- 1 any de termini
- Comissió
- Objectiu: que la Comissió promogui la regulació d'un assumpte que els afecta o interessa
- Reglament (UE) 211/2011 del Consell i el Parlament Europeu, de 6.2.2011 i Reglament d'execució (UE) 1179/2011 de la Comissió, de 17.11.2011

- Exp. *Eat ORIGINAL! Unmask your food* (ECI(2018)000006): declaració de l'origen de tots els productes alimentaris;
- *End the Cage Age* (ECI(2018)000004): posar fi al tracte inhumà dels animals de granja
- <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing?lg=es>

- **Queixa a la Comissió**

- Actors interessats i públic
- Vulneracions del dret de la UE comeses per l'administració dels Estats membres
- Descripció exacta de com l'administració nacional ha vulnerat el dret de la UE i quina és la disposició que creu vulnerada (mesures legislatives, reglamentàries o administratives), manca d'actuació o pràctica, així com decisions judicials

- **Queixa al Defensor del Poble de la UE**
 - Reclamacions de particulars, empreses i organitzacions afectats per una mala administració per part de les institucions, òrgans i organismes de la UE.
 - Mala administració: si una institució o un organisme de la UE no actua d'acord amb el dret de la UE, els principis de bona administració o viola els drets humans (exp. irregularitats administratives, discriminació, abús de poder)

- **Peticions al Parlament Europeu**
 - Parlament Europeu (Comissió de Peticions)
 - Actors interessats
 - Exp. Petició n ° 0349/2018, presentada per K. H. de nacionalitat alemanya, en nom de Ideenschmiede Mainz, sobre la promulgació de legislació sobre l'ús del plàstic; Petició n ° 0344/2018, presentada per A. U. B., de nacionalitat espanyola, sobre les plantacions d'eucaliptus
 - <https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/es/show-petitions>

- **Accés a la justícia conforme al TUE**
 - Recurs d'anul·lació
 - Recurs d'omissió
 - Recurs prejudicial
 - Responsabilitat no contractual
- **Accés a la justícia conforme a la directiva 1367/2006/CE**
 - Revisió de l'acte
 - Àmbit personal
 - Àmbit material
 - Accés al TJUE

- Desenvolupament de la jurisprudència del Tribunal de Justícia sobre l'accés a la justícia en la presa de decisions ambientals
- **TJUE, assumpte C-243/15 Lesoochranárske zoskupenie, sentència de 8.11.2016** (óssos eslovacs): Reconeixement d'un dret de participació en les decisions que preveu l'article 6 de la directiva 92/43/CE per a les ONGs.
 - Interpretació de l'art. 6.3 directiva hàbitats (informació per decidir l'autorització d'un projecte dins d'un hàbitat protegit) conforme el Conveni d'Aarhus
 - Les ONG han de poder accedir als tribunals per fer complir aquests drets en virtut de l'article 9 del Conveni d'Aarhus (accés als tribunals) i l'article 47 de la CDFUE (recurs judicial efectiu).
 - Les ONGs han de poder participar en el procés de presa de decisions administratives i han de poder dirigir-se a un tribunal si aquest dret no es respecta.

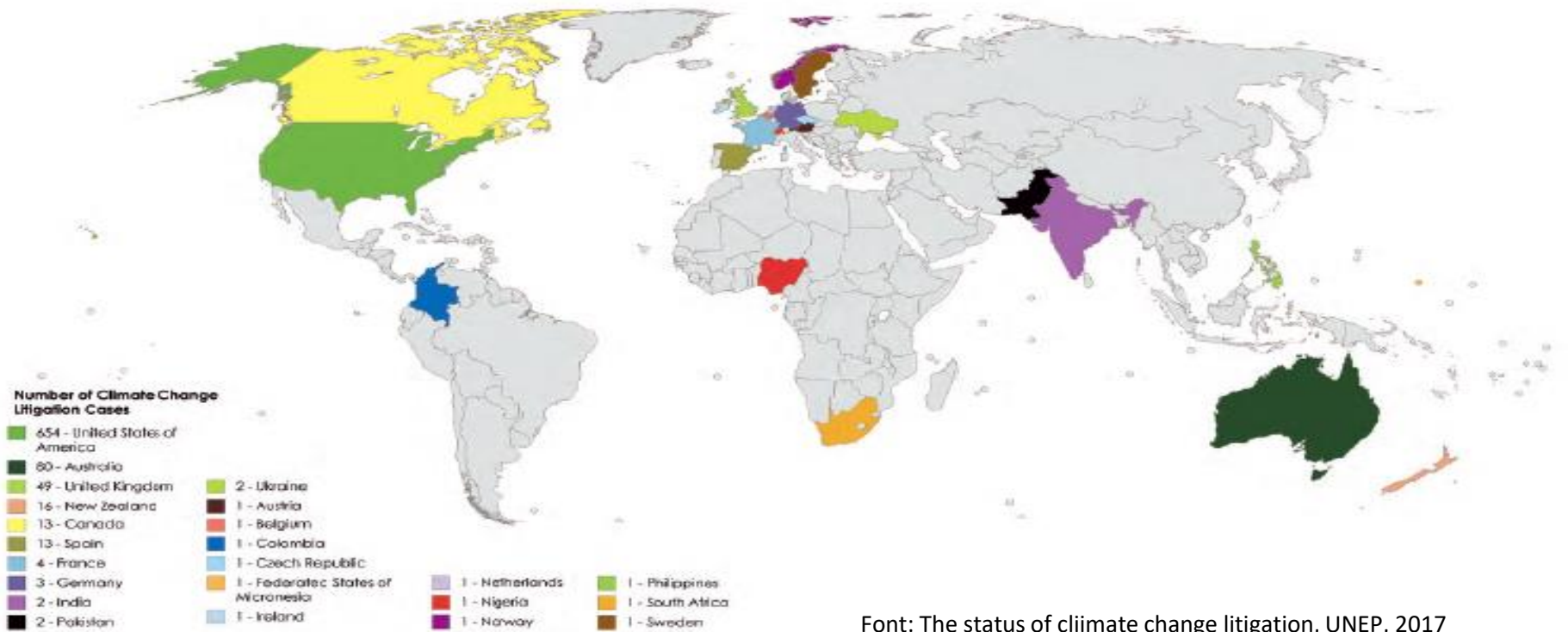
- **The Peoples Climate Case (T-330/18, ass. Armando Carvalho i altres), Sent. TG 8 de maig 2019**
 - La primera acció climàtica que es du a terme a nivell europeu davant el TJUE (i una de les poques accions que es recullen en virtut de l'article 263 TFUE, que preveu l'accés de la ciutadania a la justícia per protegir els seus drets)
 - Famílies d'Europa, Àfrica i el Pacífic
 - L'objectiu de reducció d'emissions de GEH de la UE pel 2030 (-40% d'emissions per a l'any 2030 respecte a 1990), es considera insuficient per evitar els riscos del canvi climàtic, i insuficient per protegir els drets fonamentals de la vida, la salut, l'activitat i la propietat
 - Sent. 8 de maig 2019: manca de legitimació activa
 - Recurs de cassació davant el TJUE (sept. 2019)

- Al mateix temps, el **Comitè de Compliment del Conveni d'Aarhus** ha emès una sèrie de decisions importants sobre aquesta qüestió en relació als Estats membres part i a la pròpia Unió Europea.
- El Comitè de Compliment del Conveni d'Arhus va considerar que ni el reglament (CE) 1367/2006 ni la jurisprudència del TJUE en aquest àmbit compleixen amb el que prescriu l'article 9 del Conveni d'Aarhus en la mesura en que no atorguen a les ONGs i al públic interessat un accés suficient als procediments de revisió dels actes administratius i judicials (2017)
 - El mecanisme de revisió dels actes de la Unió Europea que afecten l'àmbit del Conveni d'Arhus s'hauria d'obrir, més enllà de les ONG, al públic interessat i que la revisió hauria d'incloure els actes generals i no només actes d'abast individual, els actes que "simplement" es "relacionin" amb el medi ambient i no només contra aquells que es consideren estrictament dret ambiental i els actes que no tenen efectes jurídicament vinculants.

El control del cumplimiento del dret internacional ambiental

The Status of Climate Change Litigation

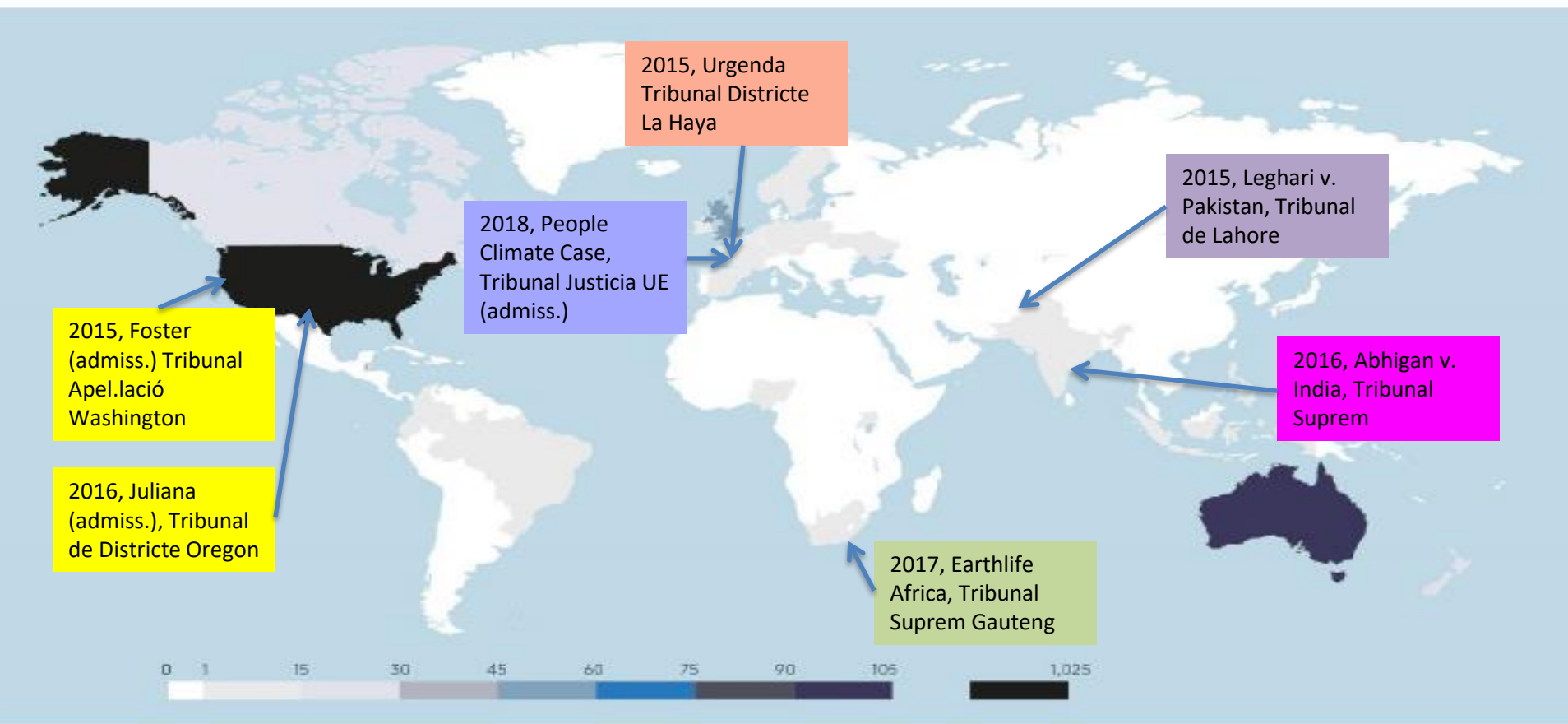
The Status of Climate Change Litigation

Font: The status of climate change litigation, UNEP, 2017

El control del cumplimiento del dret internacional ambiental

Figure 1. Map to show location and quantity of climate cases up to May 2019

Sources: Authors, using www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/climate-change-laws-of-the-world/ and <http://climatecasechart.com/us-climate-change-litigation/>

Gràcies per la vostra atenció